

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи з дисципліни
«НОТАРІАТ УКРАЇНИ»
*(для студентів денної, заочної та вечірньої форми навчання
напряму підготовки б. 030401 «Правознавство»)*

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри правознавства
Протокол № 8 від 28.12.2015 р.

Сєверодонецьк 2015

УДК 347.961 (477) (075.8)
М 545

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Нотаріат України» (для студентів денної, заочної та вечірньої форми навчання напряму підготовки 6.030401 «Правознавство»). Укл.: О.С. Арсентьєва, Б.Г. Розовський, Г.В. Татаренко, Л.М. Загоруй. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2015 р. – 50 с.

Мета методичних вказівок - надати допомогу студентам, які вивчають курс «Нотаріат України», поглибити знання з нотаріального процесу в Україні, розкрити теоретико-методологічні основи нотаріату України; сформувані у студентів загальнонаукові уявлення про правове регулювання нотаріату, його сутності, основні закономірності розвитку на сучасному етапі; навчити студентів оперувати термінами, що відносяться до нотаріату України, і міжнародно-правовими актами, що регулюють діяльність в Україні; оволодіннями актуальними питаннями теорії і практики даної дисципліни, конкретними знаннями і навичкам, які необхідні для юриста за складних сучасних умов роботи.

Містять перелік завдань для виконання самостійних робіт з дисципліни «Нотаріат України». У кожному завданні сформульовані основні поняття, вузлові моменти, які повинні бути освітлені, містяться завдання, вирішуючи які студенти зможуть набути навичок використання теоретичного матеріалу, представлений список рекомендованих джерел.

Укладачі:

О.С. Арсентьєва, доц.
Б.Г. Розовський, проф.
Г.В. Татаренко, доц.
Л.М. Загоруй, доц.

Рецензент:

Л.В. Котова, доц.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «НОТАРІАТ УКРАЇНИ»

Вивчення курсу «Нотаріат України» передбачає, крім лекцій, проведення семінарських і індивідуальних занять, також й самостійної роботи, яка є важливим засобом глибокого засвоєння норм права та законодавства у сфері нотаріату.

Нотаріат України, як навчальна дисципліна, є складовою частиною юридичної освіти у підготовці фахівців у галузі юриспруденції в вищих навчальних закладах України. У процесі вивчення навчального курсу студенти повинні засвоїти питання щодо поняття і функції нотаріату, предмета, метода, системи і принципів нотаріального процесуального права, професії нотаріуса, організації діяльності нотаріату України, компетенції нотаріальних органів і посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій, загальних правил вчинення нотаріальних дій, загальних правил посвідчення правочинів, видання свідоцтва виконавцю заповіту, видання свідоцтва про право на спадщини, охоронні нотаріальні дії, видання свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя, видання свідоцтва про придбання арештованого нерухомого майна, а також заставленого майна з публічних торгів (аукціонів), видачі свідоцтва про придбання майна, що є предметом іпотеки, накладання заборони відчуження нерухомого майна, засвідчення вірності копій документів і виписок з них, справжності підписів і вірності перекладу, нотаріального посвідчення безспірних юридичних фактів, передання заяв фізичних та юридичних осіб, прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів, прийняття документів на зберігання, вчинення виконавчих написів, вчинення протестів векселів, пред'явлення чеків до платежу та посвідчення неоплатних чеків, вчинення морських протестів, застосування нотаріусом законодавства іноземних держав, міжнародні договори та інше. Через вищесказане, сучасний юрист, незалежно від його подальшої спеціалізації, повинен володіти значним обсягом правових знань у сфері правового регулювання суспільних відносин, які виникають між особами, що вчиняють нотаріальні дії, та особами, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій; оволодіння конкретними досягненнями науки і практики нотаріального процесу, необхідними для юриста з урахуванням міжнародних стандартів. Вагоме значення для цього має самостійна робота студентів.

Мета самостійної роботи студентів, які вивчають Нотаріат України, є продовження опрацювання окремих тем в поза аудиторних умовах, а також прищеплення інтересу до наукової юридичної літератури, нотаріальної та судової практики та правотворчого процесу, а тому метою цих методичних вказівок є допомога студентам глибше засвоїти найбільш важливі питання у сфері нотаріату, придбати навички самостійної роботи з нормативною і науковою літературою, виробити уміння аргументовано і логічно послідовно висловлювати свої думки, а також в придбанні навичок практичного застосування відповідного законодавства в конкретних життєвих ситуаціях.

Самостійна робота складається з трьох окремих частин: теоретичного завдання, творчого практичного завдання і тестового завдання.

Виконання теоретичного творчого завдання припускає демонстрацію студентами навичок з систематизації, узагальнення і критичного осмислення наукових, нормативних і практичних джерел у сфері нотаріату, формування творчого дослідницького підходу до явищ, що розглядаються в роботі, понять і статистичних матеріалів. Розкриваючи сутність теоретичних питань, студенти повинні прагнути до максимально повного і чіткого викладу всіх проблем, що досліджуються. При цьому важливо показати діалектику їх розвитку, розкрити відмінності у трактуванні положень, які розглядаються, провести порівняльний аналіз з питань, що висвітлюються у відповідних розділах різних підручників і в спеціальній літературі.

Практична частина методичних вказівок пов'язана з вирішенням ситуаційних завдань, що сприяє закріпленню теоретичного матеріалу. При рішенні практичного завдання повинно бути дано чітке, аргументоване рішення заданої ситуації, при цьому необхідні посилання на діючі правові норми, на підставі яких запропоновано відповідне рішення з вказівкою повної назви нормативного акту, конкретної статті або пункту. Під час розв'язання завдань потрібно вчитися юридичне мислити, самостійно оцінювати ту або іншу правову ситуацію. Більше уваги слід приділяти навчальній, науковій літературі, статтям у спеціальних журналах. Відповідь студента повинна бути обґрунтованою, чіткою, повною і мотивованою. Не можна робити висновок, фіксувати лише порушення закону, треба обов'язково показати наслідки такого порушення і способи відновлення порушених прав. Це можливо уявити лише шляхом правильного підбору необхідного нормативного матеріалу. З цією метою, перш за все, необхідно вивчити основні засади регулювання відносин у сфері нотаріату, закріплені Конституцією України, Законом України «Про нотаріат», Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженим Наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 295/ 5 і зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за №282/20595 та іншими законами та підзаконними нормативними актами.

Нотаріат України є частиною загальної системи права України, знаходиться в зв'язку з іншими галузями права. Особливо цей зв'язок проявляється між цивільним, сімейним, житловим, земельним та іншими галузями матеріального права. Здійснення та захист прав та інтересів учасників сімейних відносин проводиться за допомогою норм цивільного процесуального права України. У зв'язку з цим, при вирішенні завдань необхідно користуватись не тільки законодавством, що регулює правовідносини у сфері нотаріату, а також нормативно-правовими актами інших галузей законодавства. В окремих випадках необхідно користуватись відповідними постановами Пленуму Верховного Суду України, а також постановами Пленуму Вищого спеціалізованого суду України по розгляду цивільних та кримінальних справ, які містять роз'яснення щодо практики застосування діючого законодавства при розгляді справ та впливають на єдине (однакове) його застосування.

Відповіді на тестові завдання необхідно оформляти проставляючи напроти номера тестового завдання букви, якими пронумеровані правильні, з вашої точки зору, положення.

На самостійні заняття викладачем виносяться завдання, передбачені робочим навчальним планом з дисципліни. Загальна тематика оголошується

викладачем, що веде лекції або семінарські заняття з дисципліни «Нотаріат України», на одному з лекційних занять.

Вивчивши дану дисципліну, студент повинен глибоко знати теоретичний матеріал, діючі закони, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства Юстиції України та інші нормативні акти у сфері нотаріату, уміти співвідносити теоретичний матеріал з нормами права, регулюючими суспільні відносини, які виникають між особами, що вчиняють нотаріальні дії, та особами, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій на сучасному етапі розвитку суспільства в Україні і інших державах, а також набути навичок практичного застосування нормативного матеріалу.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НОТАРІАТ УКРАЇНИ (ВИТЯГ)»

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

- 1. Нотаріат України як нотаріат класичного типу.**
- 2. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.**

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Нотаріат України» є: розкриття теоретико-методологічних проблем сучасного правового регулювання нотаріального процесу; теоретичне та практичне дослідження нотаріальних процесуальних відносин, як суспільних відносин, які виникають між особами, що вчиняють нотаріальні дії, та особами, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій у порядку, передбаченому законодавством про нотаріат; формування у студентів загальнонаукового уявлення вказаного курсу, його сутності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Нотаріат України» є: засвоєння студентами актуальних питань теорії і практики навчальної дисципліни; оволодіння механізмом правового регулювання суспільних відносин, які виникають між особами, що вчиняють нотаріальні дії, та особами, що звертаються за вчиненням нотаріальних дій; оволодіння конкретними досягненнями науки і практики нотаріального процесу, необхідними для юриста.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: поняття і функції нотаріату, предмет, метод, систему і принципи нотаріального процесуального права, вимоги щодо професії нотаріуса, організацію діяльності нотаріату України, компетенцію нотаріальних органів і посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій, загальні правила вчинення нотаріальних дій, загальні правила посвідчення правочинів, порядок видачі свідоцтва виконавцю заповіту, свідоцтва про право на спадщину, свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя, свідоцтва про придбання арештованого нерухомого майна, а також заставленого майна з публічних торгів (аукціонів), свідоцтва про придбання майна, що є предметом іпотеки, порядок та умови накладання заборони відчуження нерухомого майна, охоронні нотаріальні дії, засвідчення вірності копій документів і виписок з них, справжності підписів і вірності перекладу, нотаріального посвідчення безспірних юридичних фактів, передачу заяв фізичних та юридичних осіб, прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів, прийняття документів на зберігання, вчинення виконавчих написів, вчинення протестів векселів, пред'явлення чеків до платежу та посвідчення неоплатних чеків, вчинення морських протестів, правила щодо застосування нотаріусом законодавства іноземних держав, міжнародні договори та інше;

вміти: вільно орієнтуватися в чинному законодавстві, робити узагальнення, висвітлити наявні наукові і практичні проблеми теорії і практики нотаріального процесу і напрямки їх вирішення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4.0 кредитів ECTS.

Змістовий модуль 1. Нотаріат України як нотаріат класичного типу.

Тема 1. Нотаріат України у системі юстиції. Нотаріат як правової інститут: ретроспективний аналіз. Сучасні системи нотаріату. Поняття і функції нотаріату. Органи і особи, які вчиняють нотаріальні дії. Правова основа нотаріальної діяльності. Державне регулювання нотаріальної діяльності.

Тема 2. Нотаріальний процес.

Поняття нотаріального процесу. Суб'єкти нотаріального процесу. Стадії нотаріального процесу. Нотаріальні провадження. Доказування в нотаріальному процесі. Поняття та система принципів нотаріального процесу. Зміст принципів нотаріального процесу.

Тема 3. Професія нотаріуса.

Вимоги до посади нотаріуса. Стажування нотаріуса. Складання кваліфікаційного іспиту. Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю. Права і обов'язки нотаріуса. Обмеження у праві вчинення нотаріальних дій. Присяга нотаріуса. Етика нотаріуса. Нотаріальна таємниця. Гарантії нотаріальної діяльності.

Тема 4. Організація діяльності нотаріату в Україні.

Організація роботи державних нотаріальних контор. Відповідальність державного нотаріуса. Організація роботи державних нотаріальних архівів. Організація роботи посадових осіб, на яких покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії. Вчинення нотаріальних дій консульськими установами України. Роль органів юстиції щодо регулювання діяльності нотаріату. Організація діяльності Української нотаріальної палати.

Тема 5. Приватна нотаріальна діяльність.

Реєстрація приватної нотаріальної діяльності. Робоче місце (контора) приватного нотаріуса. Відповідальність приватного нотаріуса. Заміщення приватного нотаріуса. Підстави та порядок зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Підстави та порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.

Тема 6. Компетенція нотаріальних органів і посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій.

Поняття компетенції нотаріальних органів. Предметна компетенції нотаріальних органів та посадових осіб. Територіальна компетенції нотаріальних органів та посадових осіб.

Тема 7. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.

Поняття нотаріальної дії та загальні правила її вчинення. Місце і строки вчинення нотаріальної дії. Установлення особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, перевірка повноважень представника фізичної особи. Перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи, перевірка повноважень представника юридичної особи. Установлення волевиявлення та дійсних намірів особи при вчиненні нотаріальних дій. Витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії. Порядок викладення текстів та підписання посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів. Реєстрація

нотаріальної дії та визнання її вчиненою. Відмова у вчиненні нотаріальної дії. Заходи, що вживаються нотаріусами при виявленні порушення законодавства. Оплата за вчинення нотаріальних дій.

Змістовий модуль 2. Порядок вчинення окремих видів нотаріальних дій.

Тема 8. Основні правила посвідчення правочинів

Поняття правочину та загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Характеристика основних правил посвідчення правочинів. Місце посвідчення правочину. Кількість примірників правочину. Посвідчення правочинів за участю дітей, а також осіб, над якими встановлено опіку або піклування. Посвідчення правочину щодо розпорядження майном, що є спільною сумісною власністю, зокрема подружжя. Реалізація переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності. Порядок володіння та користування спільним майном або конкретними його частками та укладення договорів про визначення розміру часток, зміну розміру часток, а також виділення частки в натурі. Зміна або розірвання нотаріально посвідченого договору.

Тема 9. Посвідчення окремих видів правочинів.

Посвідчення правочинів про відчуження та заставу майна. Посвідчення правочинів про передачу права власності на земельну ділянку. Посвідчення договорів про відчуження об'єктів незавершеного будівництва. Посвідчення договорів застави. Посвідчення договорів про відчуження транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів. Посвідчення договору довічного утримання (догляду). Посвідчення спадкового договору. Посвідчення договору ренти. Посвідчення заповіту, внесення змін до нього та його скасування. Посвідчення довіреностей, припинення та скасування довіреностей. Посвідчення договорів управління майном. Посвідчення шлюбного договору. Посвідчення договорів найму або позики будівлі, іншої капітальної споруди (їх окремих частин), найму (оренди) або позики транспортних засобів, договорів лізингу. Посвідчення договорів між подружжям, батьками дитини, а також особами, які проживають однією сім'єю.

Тема 10. Посвідчення фактів.

Посвідчення факту, що фізична особа є живою. Посвідчення факту, що фізична особа перебуває у певному місці. Порядок видачі свідоцтва на підтвердження цих фактів. Посвідчення часу пред'явлення документа. Засвідчення вірності копій документів і витягів з них. Засвідчення справжності підписів на документах. Засвідчення зразків підписів посадових осіб юридичних осіб на картках, що подаються до банків з метою відкриття рахунків. Засвідчення справжності електронного цифрового підпису. Засвідчення вірності перекладу.

Тема 11. Посвідчення безспірних прав.

Видача свідоцтва про право на спадщину за законом. Видача свідоцтва про право на спадщину за заповітом. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя. Видача свідоцтв про придбання майна з

прилюдних торгів (аукціонів). Видача свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо вони не відбулися.

Тема 12. Охоронні нотаріальні дії.

Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна. Видача свідоцтва виконавцю заповіту. Накладання та зняття заборони щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно) і транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації. Прийняття на зберігання документів.

Тема 13. Нотаріальні дії, спрямованні на надання документам виконавчої сили.

Поняття і значення виконавчого напису. Умови і порядок вчинення виконавчих написів. Процесуальний порядок вчинення виконавчих написів за конкретними видами заборгованостей. Поняття та значення векселя. Порядок вчинення протестів векселів. Поняття чека як форми безготівкових розрахунків. Процесуальний порядок пред'явлення чеків до платежу, посвідчення неоплати чеків та вчинення виконавчого напису на чеку.

Тема 14. Міжнародне співробітництво у сфері нотаріату.

Застосування нотаріусом законодавства іноземних держав. Оформлення нотаріусом документів, призначених для дії за кордоном. Міжнародні договори. Забезпечення доказів, необхідних для ведення справ в органах іноземних держав. Міжнародний союз латинського нотаріату. Європейський кодекс нотаріального професійного права.

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 6.030401 «ПРАВознавство»

Дисципліна «Нотаріат України»

Навчальним планом для вивчення дисципліни «Нотаріат України» передбачено – 120 годин (7 семестр)

Лекції – 14 годин

Семінарські заняття – 28 годин

Самостійна робота – 78 годин

Екзамен – 7 семестр

Тема 1. Нотаріат України у системі юстиції

Методичні вказівки

Нотаріат України займає особливе місце в системі юстиції, а тому відіграє важливу роль у здійсненні правозахисної та правоохоронної функції.

У юридичній літературі нотаріат визнається як правовий інститут, що забезпечує реалізацію, охорону та захист прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, територіальних громад, а також держави шляхом належного здійснення уповноваженими державою особами своїх повноважень у сфері нотаріальної діяльності, реалізації їх прав і обов'язків у зазначеній сфері з підстав, у межах і з метою, встановлених законом.

Студентам слід усвідомити, що поняття нотаріату має багато значень, а тому важливим є їх розмежування. Для всебічного дослідження і розкриття поняття нотаріату як правового інституту необхідно визначити його суттєві ознаки, за допомогою яких можна відрізнити його від інших правових інститутів.

Нотаріат характеризується наявністю таких ознак: особливий суб'єкт; спеціальні повноваження і обов'язки суб'єкта; спеціальні процедури.

Аналіз чинного законодавства України свідчить, що поняття нотаріат має своє легальне правове закріплення. Так, відповідно до вимог ч.1 ст. 1 Закону України «Про нотаріат» нотаріат - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності. Таке легальне визначення нотаріату є найбільш поширеним в юридичній літературі. Але слід зазначити, що за останній час наведене визначення піддається в спеціальній літературі критиці, а тому в процесі вивчення питань даної теми студенти повинні засвоїти питання щодо поняття нотаріату як органу, що забезпечує охорону та захист прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб шляхом вчинення нотаріальних дій від імені держави.

Для визначення загальних та специфічних завдань нотаріату студентам необхідно виділити його функції, тобто основні напрямки його діяльності. Особливу увагу слід звернути на те, що при вивченні поняття нотаріату та нотаріальної діяльності необхідно враховувати, що в основу характеристики нотаріату як інституту превентивного правосуддя покладене розуміння нотаріату як органу, покликаного не здійснювати судові функції, а сприяти досягненню завдань правосуддя і запобігати виникненню судових спорів за допомогою попередження порушення цивільних прав і інтересів, забезпечення їхньої належної реалізації, що можна назвати превентивним захистом. Нотаріальна діяльність передбачає досить велике коло юридичних дій, здійснюваних у рамках нотаріального провадження з приводу розгляду і вирішення конкретної нотаріальної справи. Нотаріат як правоохоронний орган здійснює свою діяльність у процесуальній формі, що дозволяє говорити про існування нотаріального процесу і викликає необхідність вирішення проблеми галузевої належності норм, які регулюють діяльність нотаріату.

Важливо знати правову основу діяльності нотаріату, а також питання щодо державного регулювання нотаріальної діяльності та контролю за організацією нотаріату.

Теоретичні завдання

1. Виникнення нотаріату в Західній Європі.
2. Виникнення та розвиток нотаріату в Україні.
3. Нотаріат України як нотаріат класичного типу.
4. Сучасні системи нотаріату. Латинський нотаріат.
5. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя.
6. Державне регулювання нотаріальної діяльності: проблеми правової регламентації.
7. Проблеми правового регулювання відносин у сфері нотаріату в нових соціально-економічних умовах.
8. Проблеми взаємодії законодавства про нотаріат і цивільного законодавства.
9. Визначення основних напрямків експансії сучасного законодавства України про нотаріат.
10. Поняття, завдання і функції нотаріату.
11. Норми, що регулюють нотаріальне провадження, у системі права.
12. Трансформація норм, що регулюють нотаріальне провадження, в умовах наближення правових систем.

Практичні завдання

1. Посилаючись на чинне законодавство України складіть таблицю «Сучасні функції нотаріату».
2. Складіть таблицю органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про нотаріат», з метою надання їм юридичної вірогідності.

Тема 2. Нотаріальний процес

Методичні вказівки

При вивченні нотаріального процесу і його характеристики як самостійного правового інституту необхідно враховувати, що питання про природу юридичного процесу взагалі є дискусійним. Традиційно нотаріальний процес розглядається як різновиду юридичного процесу. При цьому слід звернути увагу, що він характеризується низкою як загальних ознак, властивих юридичному процесу, так і низкою спеціальних, притаманних тільки цій галузі, ознак.

Нотаріальний процес - правова форма діяльності уповноважених на те органів держави і посадових осіб. Вчинення нотаріальних дій здійснює суворо встановлене коло осіб, конкретний склад і обсяг компетенції яких установлений законодавством (статті 1, 3, 34, 35, 37, 38, 40 Закону України «Про нотаріат»). Порухення правил, що визначають компетенцію осіб, які можуть вчинювати нотаріальні дії, тягне за собою несприятливі процесуальні наслідки - визнання недійсними вчинюваних дій.

Нотаріальний процес як різновид юридичного процесу - це діяльність, результати якої обов'язково оформляються у відповідних процесуальних актах-документах. Крім того, згідно зі ст. 52 Закону всі нотаріальні дії, вчинені нотаріусом чи посадовою особою виконавчого комітету, реєструються в реєстрах нотаріальних дій. Нотаріальний процес - діяльність, безпосередньо пов'язана з необхідністю використання різних методів і засобів юридичної техніки. У нотаріальному процесі існує система вимог, що ставляться до нотаріального провадження, які містяться в Правилах ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України 33253/5 від 22 грудня 2010 р., і встановлюють єдиний для державних і приватних нотаріусів порядок ведення нотаріального діловодства, складання й оформлення службових документів, а також порядок складання нотаріальних свідоцтв і посвідчувальних написів, ведення реєстрів для реєстрації нотаріальних дій, а також інших книг, пов'язаних зі вчиненням нотаріальних дій.

Оскільки нотаріальний процес - різновид юридичного процесу і зводиться до передбаченого законом порядку вчинення нотаріальних дій, він характеризується складним структурним змістом. Елементами нотаріального процесу є його суб'єкти, стадії і провадження, що дозволяють окреслити просторово-часові межі та предметний зміст цієї форми діяльності.

Теоретичні завдання

1. Обґрунтувати дискусійність питань про правову природу нотаріального процесу у теорії права.
2. Визначити поняття нотаріального процесуального права та його місце в системі права України.
3. Надати характеристику нотаріального процесу як різновиду юридичного процесу.
4. Проаналізувати джерела нотаріального процесуального права.
5. Обґрунтувати нотаріальне провадження як елемент нотаріального процесу.
6. Доказування в нотаріальному процесі. Визначити поняття, зміст та систему принципів нотаріального процесу.

Практичні завдання

1. Складіть таблицю ознак нотаріального процесу, властивих юридичному процесу.
2. Складіть таблицю «Система принципів нотаріального процесу».
3. Визначте зміст принципу законності.

4. Визначте зміст принципу обґрунтованості нотаріальних органів з посиланням на чинне законодавство.
5. Визначте зміст принципу таємниці вчинення нотаріальних дій з посиланням на чинне законодавство.
6. Визначте зміст принципу диспозитивності в нотаріальному процесі з посиланням на чинне законодавство.
7. Визначте зміст принципу безпосередності в нотаріальному процесі з посиланням на чинне законодавство.
8. Визначте зміст принципу державної мови нотаріального провадження з посиланням на чинне законодавство.
9. Визначити зміст принципу сприяння фізичним та юридичним особам у реалізації їх прав та інтересів з посиланням на чинне законодавство.

Тема 3. Професія нотаріуса

Методичні вказівки

Нотаріус - це уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності (ч. 1 ст. 3 Закону України «Про нотаріат»).

Усвідомлення поняття нотаріуса та його правового статусу є неможливим без вивчення вимог, що ставляться до нотаріуса. Ці вимоги визначені у нормах ч. ч. 2, 3, 4 ст. 3 Закону України «Про нотаріат». Студенти повинні чітко їх засвоїти і надавати характеристику кожному з них.

Слід звернути увагу на те, що свої повноваження нотаріус реалізує від імені держави, що відбивається у його статусі як посадової особи незалежно від форми організації діяльності. У зв'язку з цим важливо усвідомити, що до професії нотаріуса ставляться досить високі вимоги і як до професійного юриста, і як до людини з точки зору її особистих якостей. При цьому слід мати на увазі, що вони визначені безпосередньо як в Законі України «Про нотаріат», так і в інших нормативно-правових актах. Студентам бажано також ознайомитись і з етичними нормами у професійній діяльності нотаріуса, які склалися в міру розвитку інституту нотаріату й отримували своє певне оформлення у законодавстві про нотаріат та у правилах (кодексах) корпоративної поведінки. Слід зазначити, що значення етичних норм професійної діяльності нотаріусів концентровано, як засадничий принцип, закріплено у присязі, яка складається нотаріусом при вступі на посаду відповідно до ст. 6 Закону України «Про нотаріат».

Напрями професійної юридичної діяльності багатопланові і відбиваються у певних виробничих функціях, які необхідно студентам усвідомити.

Правовою підставою для призначення на посаду державного нотаріуса або для реєстрації приватної нотаріальної діяльності є Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю, яке видається Міністерством юстиції України на підставі рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату. При цьому слід

мати на увазі, що підстави та порядок його видання закріплені не тільки у Законі України «Про нотаріат», але і у спеціальному Порядку видачі Свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю, затв. Наказом М Ю України №1043/5 від 11.07.2012.

Правовий статус нотаріуса визнається й нормами права щодо прав та обов'язків нотаріуса поряд із гарантіями нотаріальної діяльності.

Теоретичні завдання

1. Поняття та правовий статус нотаріуса як суб'єкта нотаріальних правовідносин в Україні.
2. Правовий статус помічника нотаріуса.
3. Складання кваліфікаційного іспиту: порядок розгляду заяви та оскарження результатів.
4. Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю: порядок видачі та відмови у видачі.
5. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату та порядок її роботи
6. Права і обов'язки нотаріуса, гарантії діяльності.
7. Професійна етика нотаріусів.
8. Присяга нотаріуса.

Практичні завдання

1. Визначте основні риси , які характеризують професію нотаріуса.
2. Визначте професійні якості, які повинен мати нотаріус.
3. Визначте зміст професійної етики нотаріуса.
4. Визначте норми Закону України «Про нотаріат», які закріплюють етичні вимоги до нотаріуса.
5. Визначте етичні обов'язки, які має нотаріус перед суспільством, заінтересованими особами, колегами.

Тема 4. Організація діяльності нотаріату в Україні

Методичні вказівки

Згідно з ч. 1 ст. 1 Закону України «Про нотаріат» нотаріат України це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Вчинення нотаріальних дій покладається на нотаріусів, що працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси) (ч. 2 ст. 1 Закону). При цьому слід зазначити, що вчинення нотаріальних дій – це особливий вид діяльності, яка за своїм правозастосовним характером не залежить від її суб'єктного складу. Тому поділ нотаріусів на

державних та приватних обумовлених не характером їх обов'язків, а особливостями внутрішньої організації і фінансового забезпечення нотаріальної діяльності, що є досить важливим для усвідомлення студентів.

У населених пунктах, де нема нотаріусів, нотаріальні дії, передбачені статтею 37 Закону, вчиняються уповноваженими на це посадовими особами органів місцевого самоврядування (ч. 4 ст. 1 Закону). Вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, - на дипломатичні представництва України (ч. 5 ст. 1 Закону). Крім того, посвідчення заповітів і доручень, прирівняних до нотаріальних, може провадитись особами, вказаними у ст. 40 Закону України «Про нотаріат». Студентам слід знати компетенцію вищезазначених нотаріальних органів, тобто, коло їх повноважень відповідно до чинного законодавства та порядок діяльності. При цьому необхідно звернути увагу, що у юридичній літературі компетенцію нотаріальних органів поділяють на два види: предметну компетенцію, яка є розмежуванням між нотаріальними органами кола нотаріальних дій та територіальну компетенцію, що пов'язана з розмежуванням нотаріальних дій з урахуванням території їх вчинення (нотаріальні округи).

Професійне самоврядування нотаріусів здійснюється через Нотаріальну палату України та її органи. Слід мати на увазі, що його метою є об'єднання на професійній основі зусиль нотаріусів для виконання покладених на них Законом України «Про нотаріат» обов'язків і забезпечення їхніх прав, представництво професійних інтересів нотаріусів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, захист професійних інтересів та соціальних прав нотаріусів, сприяння підвищенню професійного рівня нотаріусів та надання їм методичної допомоги, захисту інтересів фізичних і юридичних осіб при заподіянні їм шкоди внаслідок незаконних дій або недбалості нотаріуса (ч. 1 ст. 16 закону).

Теоретичні завдання

1. Система та компетенція нотаріальних органів.
2. Порядок призначення на посаду та звільнення з посади нотаріуса.
3. Організація діяльності державних нотаріальних контор.
4. Організація діяльності державних нотаріальних архівів.
5. Організація роботи посадових осіб, на яких покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії.
6. Вчинення нотаріальних дій консульськими установами України.
7. Роль органів юстиції щодо регулювання діяльності нотаріату.
8. Організація діяльності Української нотаріальної палати.
9. Контроль за нотаріальною діяльністю.

Практичні завдання

1. Складіть таблицю «Система нотаріальних органів України».
2. Проробити Статут Української нотаріальної палати.

Тема 5. Приватна нотаріальна діяльність

Методичні вказівки

Приватний нотаріус здійснює діяльність від імені держави, що делегує йому спеціальні повноваження і наділяє його відповідними правами та обов'язками. Приватний нотаріус не перебуває у штаті державного апарату, а організовує свою діяльність самостійно. Для того щоб стати приватним нотаріусом, необхідно одержати свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю і зареєструвати приватну нотаріальну діяльність в установленому законом порядку, а тому студенти мають знати підстави та порядок таких дій.

Реєстрація приватної нотаріальної діяльності має велике правове значення. Початок здійснення професійної діяльності приватного нотаріуса пов'язується законодавцем із моментом реєстрації приватної нотаріальної діяльності і отриманням реєстраційного посвідчення. Саме з моменту реєстрації нотаріальної діяльності особа отримує правовий статус нотаріуса. Реєстраційне посвідчення є документом, що відображає факт зайняття особою посади приватного нотаріуса і являє собою закріплення однієї з форм реалізації права на зайняття нотаріальною діяльністю (тобто приватну нотаріальну діяльність), наданого особі свідоцтвом про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Слід зазначити, що акт про сертифікацію робочого місця є важливою гарантією законного здійснення нотаріальної діяльності, зокрема, підтверджує відповідність приміщення всім вимогам закону і можливість надання у ньому нотаріальних послуг, а тому реєстрації приватної нотаріальної діяльності передуює проходження особою сертифікації робочого місця (контори). Приватна нотаріальна діяльність може бути зареєстрована виключно у випадку відповідності приміщення визначеним критеріям, що підтверджується актом про сертифікацію або рішенням суду, тобто, облаштування робочого місця приватного нотаріуса слід розглядати як організацію нотаріусом нотаріальної діяльності, що повинно бути здійснене таким чином, щоб забезпечувати дотримання основних принципів її здійснення. Порядок проведення сертифікації врегульовано Положенням про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за організацією нотаріальної діяльності, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 23.03.2011 року № 888/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.03.2011 року за № 406/19144.

Заміщення нотаріуса може відбуватися за власним бажанням нотаріуса (якщо зупинення нотаріальної діяльності менше одного місяця) або в обов'язковому порядку (якщо зупинення нотаріальної діяльності більше одного місяця).

При розгляді питань про зупинення та про припинення нотаріальної варто знати підстави порядок та правові наслідки таких дій. Слід звернути увагу, що припинення діяльності відрізняється від її зупинення, що має тимчасовий характер і передбачає збереження статусу нотаріуса.

Теоретичні завдання

1. Правовий статус приватного нотаріуса як суб'єкта нотаріальних правовідносин в Україні.
2. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності.
3. Робоче місце (контора) приватного нотаріуса.
4. Проблеми правової регламентації відповідальності приватного нотаріуса.
5. Заміщення приватного нотаріуса.
6. Підстави та порядок зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
7. Підстави та порядок припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
8. Оплата вчинених нотаріальних дій.
9. Питання оподаткування доходу приватного нотаріуса.
10. Перевірка організації нотаріальної діяльності приватного нотаріуса та виконання ним правил нотаріального діловодства.

Практичні завдання

1. Складіть таблицю підстав зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса
2. Складіть таблицю підстав припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса: порівняно-правовий аналіз

Тема 6. Компетенція нотаріальних органів і посадових осіб щодо вчинення нотаріальних дій.

Методичні вказівки

Компетенція нотаріальних органів - це визначене Законом коло дій, які вчиняють нотаріальні органи з метою виконання покладених на них завдань. До поняття компетенції нотаріальних дій входить комплекс дій, які вчиняють нотаріальні органи відповідно до ст. 34 Закону України «Про нотаріат», а також певні права та обов'язки, що надають їм можливість здійснювати дії, підвідомчі нотаріальним органам.

Відповідно до ст. 1 Закону вчинення нотаріальних дій покладається на нотаріусів, які працюють у державних нотаріальних конторах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси). У населених пунктах, де немає нотаріусів, нотаріальні дії вчиняють уповноважені посадові особи виконкомів місцевих рад народних депутатів. Вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи. Компетенція нотаріальних органів щодо вчинення нотаріальних дій регламентується залежно від суб'єкта, який уповноважений вчиняти нотаріальні дії. Нотаріальні органи мають право вчиняти лише ті дії, що згідно із Законом належать до їх компетенції. Перше, що має робити нотаріус чи уповноважена

посадова особа в разі звернення заінтересованої особи, - перевірити, чи належить за законом до його компетенції питання, з яким до нього звернулися.

Точне і неухильне дотримання правових норм щодо компетенції гарантує належний захист прав і законних інтересів громадян та організацій. Студентам слід знати компетенцію вищезазначених нотаріальних органів, тобто, коло їх повноважень відповідно до чинного законодавства та порядок діяльності. При цьому необхідно звернути увагу, що у юридичній літературі компетенцію нотаріальних органів поділяють на два види: предметну компетенцію, яка є розмежуванням між нотаріальними органами кола нотаріальних дій та територіальну компетенцію, що пов'язана з розмежуванням нотаріальних дій з урахуванням території їх вчинення (нотаріальні округи).

Теоретичні завдання

1. Поняття компетенції нотаріальних органів.
2. Предметна компетенція нотаріальних органів та посадових осіб.
3. Територіальна компетенція нотаріальних органів та посадових осіб.

Практичні завдання

1. Складіть зразок протоколу про оголошення секретного заповіту.
2. Складіть зразок повідомлення про вчинення нотаріальної дії щодо посвідчення договору продажу частки спільної власності.
3. Складіть зразок службової відмітки про перевірку належності майна особисто відчужувану (набуте до шлюбу).
4. Складіть зразок службової відмітки про належність відчужувану майна, що було подаровано.
5. Складіть зразок службової відмітки про належність відчужувану майна, що було успадковане.
6. Складіть зразок службової відмітки про приватизовану квартиру.
7. Складіть зразок службової відмітки про приватизовану земельну ділянку.

Тема 7. Загальні правила вчинення нотаріальних дій

Методичні вказівки

При вивченні даної теми слід звернути увагу, що кожна нотаріальна дія нотаріуса повинна відповідати певним вимогам як матеріального, так і процесуального права, але у законодавстві закріплюються норми, якими визначаються загальні правила вчинення нотаріальних дій. Ці норми містяться не тільки у Законі України «Про нотаріат», але й окремий розділ 1 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22 лютого 2012 р. № 295/ 5, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за №282/20595, присвячено загальним його положенням.

До загальних положень такого порядку слід віднести: місце та строки вчинення нотаріальної дії; установлення особи, яка звернулась за вчиненням нотаріальної дії; визначення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, перевірка повноважень представника фізичної особи; перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи, перевірка повноважень представника юридичної особи; установлення волевиявлення та дійсних намірів особи при вчинення нотаріальної дії; витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії; вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії; посвідчувальні написи нотаріуса, реєстрація нотаріальної дії та визнання її вчиненою; оскарження нотаріальної дії або відмови у вчиненні нотаріальної дії; оплата за вчинення нотаріальних дій. Студентам важливо усвідомити ці положення законодавства, звернувши увагу на кожне з них. При цьому особливу увагу слід приділити положенням закону про можливість скасування нотаріальної дії або відмови у вчиненні нотаріальної дії, що є важливим з точки зору захисту прав та інтересів особи, інтересів якої стосується така дії нотаріуса. Слід зазначити, що ці норми надають право оскаржити не тільки нотаріальну дію або відмову в її вчиненні, але й окрему конкретну дію нотаріуса, яка не відповідає чинному законодавству. Крім того, важливо, що така відмова, як і вчинення нотаріальної дії, є саме обов'язком нотаріуса або відповідної посадової особи, тому не може здійснюватися на власний розсуд.

Теоретичні завдання

1. Поняття нотаріальної дії та загальні правила її вчинення.
2. Місце і строки вчинення нотаріальної дії.
3. Порядок установлення особи, яка звернулась за вчиненням нотаріальної дії.
4. Визначення обсягу цивільної дієздатності фізичної особи, перевірка повноважень представника фізичної особи.
5. Перевірка цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи, перевірка повноважень представника юридичної особи.
6. Установлення волевиявлення та дійсних намірів особи при вчиненні нотаріальних дій.
7. Витребування відомостей і документів, необхідних для вчинення нотаріальної дії.
8. Вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальної дії.
9. Порядок викладення текстів та підписання посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів.
10. Посвідчувальні написи нотаріуса.
11. Реєстрація нотаріальної дії та визнання її вчиненою.
12. Відмова у вчиненні нотаріальної дії.
13. Поняття і види нотаріальних актів. Нотаріальне діловодство.
14. Оплата нотаріальних дій.

Практичні завдання

1. Складіть зразок посвідчувального напису на конверті із секретним заповітом.
2. Складіть зразок посвідчувального напису на заповіті, підписаному в присутності свідків від імені особи, яка у зв'язку з хворобою або з інших поважних причин не може власноручно підписатися.
3. Складіть зразок посвідчувального напису на довіреності, виданій неповнолітньою дитиною, яка діє за згодою батьків (усиновителя, піклувальника).
4. Складіть зразок посвідчувального напису на заповіті, який підписаний особисто заповідачем.
5. Складіть зразок посвідчувального напису на довіреності, виданій фізичною особою.
6. Складіть зразок посвідчувального напису на довіреності, виданій фізичною особою, яка не може підписатися особисто внаслідок фізичної вади, хвороби або з інших поважних причин.
7. Складіть зразок постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії .

Тема 8. Основні правила посвідчення правочинів

Методичні вказівки

Нотаріальне посвідчення правочину нотаріусом, як і вчинення інших видів нотаріальних дій, є реалізацією особливих повноважень нотаріуса, публічних і приватних начал нотаріальної діяльності, які закріплюються в його правовому статусі (ст. 3 Закону України «Про нотаріат»). Серед правочинів, що підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню, суттєве місце займають договори. Нотаріуси та посадові особи органів місцевого самоврядування, які вчиняють нотаріальні дії, посвідчують правочини, щодо яких законодавством встановлено обов'язкову нотаріальну форму, а також за бажанням сторін й інші правочини.

При вивченні цієї теми студентам в першу чергу необхідно пригадати той навчальний матеріал, що вони вивчали раніше, зокрема, положення цивільного права щодо правової природи правочинів (поняття та види правочинів, загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину, форма правочину, питання його недійсності тощо). Потім варто зупинитися на основних правилах посвідчення нотаріусом правочинів. Слід звернути увагу, що правовою основою цих положень є норми, які містяться не тільки у Законі України «Про нотаріат», ЦК України та в інших законах, але й окремий розділ II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверд. Наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 295/ 5 та за реєстр. в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за №282/20595, присвячено основним правилам посвідчення правочинів. Поряд із законодавчими нормами, що безпосередньо врегульовують питання порядку вчинення нотаріальних дій і встановлюють вимоги щодо змісту правочину нотаріусу, важливо також врахувати положення постанови Пленуму Верховного Суду України № 9 «Про

судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 06.11.2009 року.

При посвідченні правочину нотаріусу слід враховувати особливості кожного з їх видів та типів, чітко дотримуючись вимог закону. Проте необхідно зазначити, що чинне законодавство передбачає обов'язкове дотримання основних правил посвідчення правочинів, якими є: положення щодо місця посвідчення правочину та кількості примірників правочину; щодо посвідчення правочинів за участю дітей, а також осіб, над якими встановлено опіку або піклування, а також щодо посвідчення правочину щодо розпорядження майном, що є спільною сумісною власністю, зокрема подружжя; щодо реалізації переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності; порядок володіння та користування спільним майном або конкретними його частинами та укладення договорів про визначення розміру часток, зміну розміру часток, а також виділення частки в натурі і положення щодо зміни або розірванню нотаріально посвідченого договору. Студентам важливо усвідомити ці основні правила посвідчення правочинів, звернувши увагу на кожне з них.

Теоретичні завдання

1. Поняття правочину та вимоги до його дійсності.
2. Характеристика загальних правил посвідчення правочинів.
3. Підготовка до посвідчення правочину про відчуження майна.
4. Посвідчення правочинів про передачу права власності на земельну ділянку.
5. Посвідчення договорів про відчуження об'єктів незавершеного будівництва.
6. Посвідчення договорів застави.
7. Посвідчення договорів про відчуження транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів.

Практичні завдання

1. Складіть зразок договору дарування земельної ділянки.
2. Складіть зразок договору іпотеки, посвідченого одночасно з договором купівлі-продажу.
3. Складіть зразок відмови у посвідченні заповіту або довіреності.

Тема 9. Посвідчення окремих видів правочинів

Методичні вказівки

При вивченні положень законодавства про посвідчення окремих видів правочинів необхідно зазначити, що поряд із нормами, що безпосередньо врегульовують питання порядку вчинення нотаріальних дій і встановлюють вимоги щодо змісту конкретного правочину нотаріусу, важливо також

врахувати основні правила посвідчення правочинів, які вже раніше вивчались. Тому студенти повинні уміти розкрити особливості кожного з видів та типів правочинів, чітко використовуючи як загальні, так і спеціальні норми матеріального права, які закріплюють правову природу того чи іншого правочину (договору), а також норми, які спрямовані на закріплення самого порядку посвідчення нотаріусом правочинів. Тому додержання вимог законодавства під час вчинення нотаріальних дій та відповідність посвідченого договору діючим нормативно-правовим актам відіграє вкрай важливу роль у подальшому використанні посвідчуваних документів, зокрема, в питаннях їх дійсності і набрання чинності.

Варто зазначити, що договори не є єдиними правочинами, щодо яких законом вимагається обов'язкове нотаріальне посвідчення. До останніх слід також відносити довіреності (ст. 58 Закону України «Про нотаріат»), заповіти (ст. 56 Закону України «Про нотаріат»), які є односторонніми правочинами і мають свої особливості.

При розгляді правил посвідчення правочинів про відчуження та заставу майна студентам необхідно усвідомлювати зміст поняття «відчуження», обов'язковою характеристикою якого є зміна власника майна. Крім того, студенти повинні звернути увагу на правову природу застави, яка відповідно до норм цивільного права є одним з видів забезпечення виконання зобов'язання (ст. 546 Цивільного кодексу України). Вказані правовідносини є особливими, що зумовило існування спеціального підходу законодавця до питання їх врегулювання. Важливе значення для регулювання правовідносин, пов'язаних з передачею майна в заставу, мають спеціальні акти законодавства, зокрема, Закон України «Про заставу», Закон України «Про іпотеку», Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», Закон України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» тощо. Питання посвідчення нотаріусом договору застави (іпотеки) також врегульоване в п. 5 гл. 2 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Важливе значення для вивчення цієї теми мають норма ч. 1 ст. 55 Закону України «Про нотаріат», згідно з якою правочин про відчуження чи заставу майна, що підлягає реєстрації, посвідчується за умови подання документів, які підтверджують право власності на зазначене майно. При цьому необхідно звернути увагу студентів, що у під п. 1.2-1.6 п. 1 гл. 2 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України закріплено перелік правовстановлюваних документів, якими може бути підтверджено право власності на житловий будинок, квартиру, дачу, садовий будинок, гараж, інші будівлі і споруди тощо, що відчужуються.

Важливе значення при вивченні цієї теми мають положення постанови Пленуму Верховного Суду України № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 06.11.2009 року.

Теоретичні завдання

1. Попередній договір у нотаріальній практиці.
2. Посвідчення договору довічного утримання (догляду).
3. Посвідчення спадкового договору.

4. Посвідчення договору ренти.
5. Посвідчення заповіту, внесення змін до нього та його скасування.
6. Посвідчення секретного заповіту.
7. Посвідчення довіреностей, припинення та скасування довіреностей.
8. Посвідчення договорів управління майном.
9. Посвідчення шлюбного договору.
10. Посвідчення договорів найму або позички будівлі, іншої споруди, іншої капітальної споруди (їх окремих частин), найму (оренди) або позички транспортних засобів, договорів лізингу.
11. Посвідчення договорів між подружжям, батьками дитини, а також особами, які проживають однією сім'єю.

Практичні завдання

1. Складіть зразок договору управління майном.
2. Складіть зразок спадкового договору відносно нерухомого майна.
3. Складіть зразок заповіту подружжя.
4. Складіть зразок договору довічного утримання (догляду) подружжя відносно нерухомого майна.
5. Складіть зразок шлюбного договору.
6. Складіть зразок договору про участь у вихованні та утриманні дитини.
7. Складіть зразок довіреності на подання заяви про реєстрацію шлюбу.
8. Складіть зразок довіреності на ведення судових справ (з обмеженням повноважень представника).
9. Складіть зразок заповіту з призначенням виконавця.
10. Складіть зразок договору про поділ майна подружжя.

Тема 10. Посвідчення фактів

Методичні вказівки

Відповідно до положень гл. 12 під назвою «Посвідчення фактів» розд. III Закону України «Про нотаріат» до фактів, що підлягають посвідченню нотаріусом, законодавець відносить: посвідчення факту, що фізична особа є живою; факту, що фізична особа перебуває у певному місці; посвідчення часу пред'явлення документа, а також передача заяв фізичних та юридичних осіб. Що стосується питань засвідчення вірності копій документів і витягів з них, а також справжності підписів на документах, засвідчення зразків підписів посадових осіб юридичних осіб на картках, що подаються до банків з метою відкриття рахунків, а також справжності електронного цифрового підпису і питань засвідчення вірності перекладу, то ці дії закріплені нормами окремої глави 11 Закону України «Про нотаріат». Все ці питання розглядаються спільно з питаннями про посвідчення фактів з урахуванням часу, яке відведено відповідно до навчального плану.

Відповідно до вимог ч. 1 ст. 80 Закону України «Про нотаріат» нотаріус на прохання громадянина посвідчує факт, що громадянин є живим. На підтвердження зазначеної обставини нотаріус видає заінтересованим особам

свідоцтво (ч. 3 ст. 80 Закону). Слід звернути увагу студентів, що вчинення цієї нотаріальної дії полягає у підтвердженні факту, що відповідна особа є живою станом на певний час.

Важливо звернути увагу на під п. 1.3 п. 1 гл. 6 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, де вказується, що посвідчення факту, що фізична особа є живою, та факту перебування її в певному місці проводиться як при явці фізичної особи до нотаріуса, так і поза приміщенням, що є робочим місцем нотаріуса. При вивченні цього питання студентам варто усвідомити особливості посвідчення цих фактів відносно неповнолітніх осіб.

Посвідчення часу пред'явлення документів полягає у підтвердженні факту пред'явлення відповідного документа нотаріусу, а також закріплення часу здійснення такого пред'явлення. Слід зазначити, що вчинення цієї нотаріальної дії може відігравати важливу роль для захисту і охорони прав та інтересів особи, яка звернулась до нотаріуса, наприклад, у разі ухилення однієї зі сторін за договором від його нотаріального посвідчення.

Передача заяви є нотаріальною дією, що підтверджує факт передання зазначеного документа адресату. Вона спрямовується на повідомлення останнього про що-небудь. Слід зазначити, що нотаріус може здійснювати передачу тільки заяв, а не будь-яких інших документів.

Для вчинення нотаріальної дії щодо посвідчення справжності електронного цифрового підпису важливим є розуміння процесів вчинення електронного цифрового підпису. Електронний цифровий підпис використовується для підписання тільки електронних документів. Згідно з ч. 1 ст. 4 Закону України «Про електронний цифровий підпис» електронний цифровий підпис призначений для забезпечення діяльності фізичних та юридичних осіб, яка здійснюється з використанням електронних документів.

Слід звернути увагу студентів, що відповідно до під п. 2.1 п. 2 гл. 8 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України справжність підпису перекладача засвідчується за загальними правилами засвідчення справжності підпису (ст. 78 Закону України «Про нотаріат»). Важливо також звернути увагу на те, що засвідчення вірності перекладу нотаріусом і засвідчення ним справжності підпису перекладача може бути здійснене лише на документах.

Теоретичні завдання

1. Посвідчення факту, що фізична особа є живою .
2. Посвідчення факту перебування фізичної особи в певному місці.
3. Посвідчення тотожності громадянина з особою, зображеною на фотокартці.
4. Посвідчення часу пред'явлення документа.
5. Засвідчення вірності копій документів і витягів з них, засвідчення справжності підписів на документах.
6. Засвідчення зразків підписів посадових осіб юридичних осіб на картках, що подаються до банків з метою відкриття рахунків.
7. Засвідчення справжності електронного цифрового підпису.
8. Засвідчення вірності перекладу.

9. Засвідчення вірності перекладу, що вчиняється при вчиненні іншої нотаріальної дії.
10. Засвідчення справжності підпису перекладача.
11. Передача заяв громадян, підприємств, установ, організацій.

Практичні завдання

1. Складіть зразок свідоцтва, яке видає нотаріус на підтвердження факту, що фізична особа є живою.
2. Складіть зразок свідоцтва, яке видає нотаріус на підтвердження факту перебування фізичної особи в певному місці.
3. Складіть таблицю умов засвідчення вірності копій документів.
4. Складіть таблицю умов засвідчення вірності копії з копії документа.
5. Складіть таблицю умов засвідчення вірності виписки з документа.
6. Складіть таблицю умов засвідчення справжності підпису на документах.
7. Складіть зразок посвідчувального напису на копії документів і витягів з них, посвідчувального напису на документах.
8. Складіть зразок посвідчувального напису на виписки з документа.
9. Складіть зразок посвідчувального напису підпису перекладача.
10. Складіть зразок Свідоцтва про передачу заяв фізичних та юридичних осіб.

Тема 11. Посвідчення безспірних прав

Методичні вказівки

Видача свідоцтва про право на спадщину є нотаріальною дією, яка віднесена до дій, спрямованих на підтвердження певних прав (ст. 34 Закону України «Про нотаріат»). Важливо зазначити, що свідоцтво про право на спадщину є документом, який підтверджує право власності спадкоємця на спадкове майно, що видається виключно відносно об'єктів, які можуть бути предметом спадкування (ст. 66 Закону України «Про нотаріат»). Видача свідоцтва про право на спадщину повинна відбуватися з урахуванням всіх особливостей вказаних правовідносин і є завершальним етапом здійснення великої кількості процесуальних підготовчих дій, які студенти повинні знати. Доцільно також звернути увагу, що видача свідоцтва про право на спадщину здійснюється з урахуванням виду спадкування: за законом (ст. 68 Закону України «Про нотаріат») або за заповітом (ст. 69 Закону України «Про нотаріат»). Спадкування за заповітом суттєво відрізняється від спадкування за законом і має свої особливості. Ураховуючи дані факти, різною є процедура видачі свідоцтва про право на спадщину, що студенти повинні твердо засвоїти.

Згідно з п. 1.6 Положення про Спадковий реєстр, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 07.07.2011 року № 1810/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11.07.2011 року за № 831/19569, відомості про заповіти, у тому числі посвідчені посадовими та службовими особами, зазначеними в статтях 1251 та 1252 ЦК України, ст. 37 та ч. 1 ст. 40 Закону

України «Про нотаріат», спадкові договори та внесення змін до них, скасування заповітів та розірвання спадкових договорів, заведені спадкові справи та видані свідоцтва про право на спадщину підлягають обов'язковому внесенню до Спадкового реєстру.

Слід звернути увагу, що свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя може бути видано кожному з подружжя як під час перебування у шлюбі, так і після розірвання шлюбу, а також як за життя подружжя, так і в разі смерті одного з подружжя. Вчинення цієї нотаріальної дії обов'язково потребує встановлення факту наявності спільної сумісної власності на майно, а тому студентам необхідно пригадати той навчальний матеріал, що вони вивчали раніше по предмету «Сімейне право», зокрема норми СК України щодо правового режиму спільного сумісного майна подружжя. Важливо також врахувати роз'яснення, які містяться у постанови Пленуму Верховного Суду України № 11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя"» від 21.12.2007 року.

Теоретичні завдання

1. Видача свідоцтв про право на спадщину.
2. Відкриття спадщини. Перевірка нотаріусом факту смерті, часу і місця відкриття спадщини.
3. Заведення спадкової справи.
4. Прийняття спадщини або відмова від її прийняття.
5. Видача свідоцтва про право на спадщину за законом.
6. Видача свідоцтва про право на спадщину за заповітом.
7. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя на підставі спільної заяви.
8. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з подружжя.
9. Видача нотаріусом свідоцтва про придбання арештованого або заставленого майна з прилюдних торгів (аукціонів).
10. Видача нотаріусом свідоцтва про придбання нерухомого майна, яке було предметом застави (іпотеки).
11. Видача свідоцтва про придбання майна, право власності на яке підлягає реєстрації.
12. Видача свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо вони не відбулися.
13. Видача свідоцтва виконавцю заповіту.

Практичні завдання

1. Складіть зразок заяви, яка подається нотаріусу при укладенні договору щодо розпорядження майном, яке є особистою приватною власністю відчужувача.

2. Складіть зразок заяви щодо розпорядження грошовими коштами, що витрачаються на купівлю житла, з одночасною відмовою від права переважної купівлі частки у спільній частковій власності.
3. Складіть зразок заяви про відчуження спільного майна подружжя після розірвання шлюбу.
4. Складіть зразок свідоцтва про право на спадщину за заповітом.
5. Складіть зразок свідоцтва про право на спадщину за законом.
6. Складіть зразок свідоцтва про право на спадщину за законом на майно померлого спадкоємця, який не встиг прийняти спадщину (спадкова трансмісія).
7. Складіть зразок свідоцтва про право на спадщину на обов'язкову частку.
8. Складіть зразок свідоцтва про право на спадщину за законом за правом представлення.
9. Складіть зразок договору про визначення часток у паві спільної власності подружжя.

Тема 12. Охоронні нотаріальні дії

Методичні вказівки

При вивченні цієї теми в першу чергу слід звернути увагу, що вжиття заходів щодо охорони спадкового майна є нотаріальною дією, що спрямована на захист і охорону прав спадкоємців, відказоодержувачів тощо. З огляду на це важливим є детальний аналіз процедури вчинення цієї нотаріальної дії.

Слід звернути увагу студентів, що заходи щодо охорони спадкового майна можуть вчинятися виключно відносно майна, що входить до складу спадщини, для чого необхідно використовувати відповідні норми ЦК України. Важливо акцентувати, що вжиття заходів щодо охорони спадкового майна передбачає здійснення опису спадкового майна і передачу його на зберігання, що не являють собою окремих нотаріальних дій, а є складовими частинами однієї нотаріальної дії - вжиття заходів щодо охорони спадкового майна. Досить важливим є правила опису спадкового майна, яке проводиться згідно з під п. 3.1 п. 3 гл. 9 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, які студенти повинні усвідомити.

При вивченні студентами питання про прийняття нотаріусом на зберігання документів особливу увагу слід приділити на те, що це є нотаріальною дією, яка вчиняється тільки нотаріусом (ст. 34 Закону України «Про нотаріат») та посадовими особами консульських установ (ст. 38 Закону України «Про нотаріат»). Вказана нотаріальна дія спрямована на захист і охорону прав особи на документи, що виявляються у забезпеченні нотаріусом збереження їх цілісності і схоронності, унеможливлення і доступу до документів будь-яких осіб, у тому числі і самого нотаріуса.

При розгляді питання про заборону відчуження об'єкта нерухомого майна варто звернути увагу, що ці дії є одним з найважливіших правових інструментів, що забезпечує і охороняє права та інтереси кредитора і водночас сприяє належному виконанню зобов'язань боржником. Студентам слід знати підстави та порядок для внесення до реєстру заборон відомостей про накладення (зняття) заборони та арештів на об'єкти нерухомого майна.

Вивчення цього питання передбачає ретельний аналіз рекомендованої літератури та самостійно підібраної літератури. Особливу увагу слід звернути, зокрема, на норми не тільки Закону України «Про нотаріат» та Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, але й на норми ЦК України, ЦПК України, Закону України «Про іпотеку», Положення про Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 09.06.1999 року № 31/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10.06.1999 року за № 364/3657 тощо.

Важливим також є питання порядку дій нотаріуса в разі видачі свідоцтва про придбання арештованого майна з прилюдних торгів (ст. 72 Закону України «Про нотаріат»).

Теоретичні завдання

1. Підстави вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.
2. Підготовчі дії нотаріуса перед вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна.
3. Опис спадкового майна.
4. Призначення охоронця спадкового майна.
5. Передача на зберігання окремих видів спадкового майна.
6. Передача речей, що не мають цінності у зв'язку зі зносом та передача на зберігання продуктів харчування.
7. Дії нотаріуса у випадку неможливості вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.
8. Укладання договору на управління спадщиною.
9. Виключення спадкового майна з акта опису.
10. Строк, протягом якого триває охорона спадкового майна.
11. Припинення заходів щодо охорони спадкового майна.
12. Накладення та зняття заборони щодо відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно) і транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації.
13. Прийняття документів на зберігання.
14. Прийняття у депозит грошових сум та цінних паперів.

Практичні завдання

1. Складіть зразок заяви про вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.
2. Складіть Акт опису спадкового майна.
3. Складіть зразок договору на управління спадщиною.
4. Складіть таблицю підстав накладення заборони відчуження майна.
5. Складіть зразок посвідчувального напису про заборону відчуження майна.
6. Складіть зразок опису документів.

Тема 13. Нотаріальні дії, спрямовані на надання документам виконавчої сили

Методичні вказівки

Слід звернути увагу студентів, що вчинення виконавчого напису нотаріусом є одним із способів застосування більш швидких та дієвих способів стягнення з боржників заборгованості. При цьому слід звернути увагу студентів, що обрання кредитором такої форми захисту прав має для нього істотні переваги - процедура отримання виконавчого напису є значно простішою, аніж судовий процес, що нерідко дозволяє уникнути тривалої судової тяганини. Звернення стягнення на майно боржника на підставі виконавчого напису значно економить час, вимагає менших витрат, не потребує участі боржника, а також дає можливість одразу приступити до примусового стягнення в порядку виконавчого провадження.

При вивченні студентами даної теми необхідно враховувати, що загальні правила вчинення саме виконавчого напису передбачені нормами Закону України «Про нотаріат» (глави 1, 2, 4) та Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (гл. 16) (далі - Порядок). З метою більш повного розуміння особливостей таких нотаріальних дій студентам слід проаналізувати не лише норми вищезазначених джерел, але й інших нормативно-правових актів - Закони України «Про виконавче провадження», «Про банки і банківську діяльність» тощо. Слід зазначити, що вчинення виконавчих написів обмежується колом відносин, що визначається Кабінетом Міністрів України, постановою якого від 29 червня 1999 року № 1172 був затверджений Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів. При аналізі цих нормативних джерел потрібно з'ясувати порядок і підстави вчинення виконавчих написів нотаріусом.

Виконавчий напис повинен відповідати вимогам, зазначеним у статті 89 Закону України «Про нотаріат».

Теоретичні завдання

1. Поняття і значення виконавчого напису.
2. Умови і порядок вчинення виконавчого напису.
3. Процесуальний порядок вчинення написів за конкретними видами заборгованості.
4. Поняття та значення векселя.
5. Порядок вчинення протестів векселів.
6. Вчинення морських протестів.

Практичні завдання

1. Складіть зразок виконавчого напису.

2. Складіть таблицю умов вчинення виконавчого напису.
3. Складіть таблицю видів векселів.
4. Складіть зразок протесту у неплатежі у порядку посередництва.
5. Складіть зразок протесту у невидачі оригіналу векселя законному держателю копії цього векселя особою, у якій він знаходиться.
6. Складіть зразок постанови нотаріуса про відмову у вчиненні протестів векселів.
7. Складіть таблицю правових підстав винесення нотаріусами постанови про відмову у вчиненні протестів векселів.
8. Складіть зразок акта про морський протест.

Тема 14. Міжнародне співробітництво у сфері нотаріату

Методичні вказівки

У питанні про міжнародне співробітництво у сфері нотаріату студентам слід звернути увагу, що нотаріуси згідно із законодавством України, міжнародними договорами застосовують норми іноземного права.

Нотаріуси приймають документи, складені відповідно до вимог іноземного права, а також вчиняють посвідчувальні написи за формою, передбаченою іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України. Посвідчувальні написи на документах, складених з урахуванням вимог іноземного права, вчиняються, як правило, за формами, передбаченими чинним законодавством (форми реєстрів для реєстрації нотаріальних дій, нотаріальних свідоцтв, посвідчувальних написів на правочинах і засвідчуваних документах затверджені наказом Міністерства юстиції України від 10 січня 2005 року №1/5). Проте деякі документи оформляються без вчинення на них звичайного для українського права посвідчувального напису.

Слід зазначити, що прийняття нотаріусом іноземних документів можливе за умови їх легалізації, проставлення на документах апостилю, якщо інше не встановлено міжнародними договорами. При цьому необхідно звернути увагу на норми Інструкції про порядок консульської легалізації офіційних документів в Україні і за кордоном, затвердженої наказом Міністерства закордонних справ України від 04.06.2002 року №113 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26.06.2002 року за № 535/6823 та постанови Кабінету Міністрів України від 8.01.2003 року № 61 «Про надання повноважень на проставлення апостиля, передбаченого Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів».

У ст. 99 Закону України «Про нотаріат» окремо врегульовано питання застосування законодавства України при вчиненні дій щодо охорони спадкового майна. Врегулювання цього питання пов'язується з розташуванням майна особи на території України або з отриманням у спадщину майна, що належить громадянину України. Слід звернути увагу, що порядок врегулювання колізій у відносинах спадкування встановлений у статтях 70 та 71 Закону України «Про міжнародне приватне право».

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р. № 1906-ГУ, суттєве значення для нотаріальної діяльності мають норми міжнародних договорів, які регулюють порядок надання правової допомоги (Конвенція про правову допомогу в цивільних, сімейних і кримінальних справах, укладена державами — членами СНД 22 січня 1993 р., міжнародні договори, укладені Україною після проголошення її суверенітету — між Україною та Республікою Грузія, між Україною та КНР, між Україною та Республікою Польща тощо).

Порядок зносин нотаріусів з іноземними органами юстиції визначається законодавством України, міжнародними договорами. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 року надає можливість отримати інформацію, необхідну для здійснення нотаріальної діяльності шляхом надання нотаріусу відповідного запиту. При цьому порядок зносин нотаріуса з відповідними установами чи органами іноземних держав є залежно від наявності та умов договору між Україною та відповідною державою. Якщо міжнародним договором не визначено інше, здійснення таких зносин відбувається через центральні органи виконавчої влади (Міністерство юстиції України). Нотаріуси забезпечують докази, необхідні для ведення справ в органах іноземних держав. Дії для забезпечення доказів провадяться відповідно до цивільного процесуального законодавства України.

Теоретичні завдання

1. Міжнародний контроль за дотриманням прав людини в сфері нотаріату.
2. Практика судів Європейського Співтовариства в сфері нотаріату.
3. Оформлення нотаріусом документів, призначених для дії за кордоном.
4. Надайте аналіз порядку консульської легалізації .
5. Міжнародний союз нотаріату (МСН): основна мета діяльності та його головні завдання.

Практичні завдання

1. Складіть зразок апостилю.
2. Складіть таблицю із переліком держав, з якими Україна має двосторонні (багатосторонні) угоди про відмову від легалізації офіційних документів.
3. Складіть таблицю міжнародних договорів у сфері нотаріату, ратифікованих Україною.
4. Складіть таблицю із переліком країн-учасниць Гаазької конвенції від 5 жовтня 1961 року, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів.
5. Складіть зразок зобов'язання громадян Франції, що мають намір усиновити неповнолітню дитину, надавати інформацію представникам дипломатичної установи у Франції про усиновлену дитину.

6. Складіть зразок клопотання батьків про видачу проїзного документа дитини, яка виїжджає за кордон.
7. Складіть зразок згоди батька на поїздку дитини за кордон.
8. Складіть зразок згоди батьків на поїздку дитини за кордон на навчання. Складіть зразок довіреності, яка буде використана за кордоном, з одночасним перекладом тексту нотаріусом.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Загальна частина

1. За Законом України «Про нотаріат», нотаріат – це:

- а) система правових норм та інститутів;
- б) система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності;
- в) система органів та посадових осіб, на які покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії, передбачені цим законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

2. Нотаріат засвідчує:

- а) права фізичних та юридичних осіб;
- б) факти, що мають юридичне значення;
- в) права та факти, що мають юридичне значення.

3. Об'єктивна сторона поняття нотаріату – це:

- а) коло нотаріальних дій, які органи та посадові особи нотаріату можуть вчиняти відповідно до чинного законодавства;
- б) органи та посадові особи нотаріату;
- в) права та обов'язки суб'єктів нотаріального процесу.

4. Латинський нотаріат – це:

- а) система, характерна для країн англо-саксонської правової системи;
- б) організація нотаріату на засадах делегування нотаріусу повноважень у сфері надання документам юридичної сили, але як вільної професії;
- в) система організації нотаріату, за якою контроль за діяльністю нотаріусів здійснює лише нотаріальна палата країни.

5. Нотаріальні процесуальні відносини – це:

- а) суспільні відносини, які виникають між особами, що вчинюють нотаріальні дії, та особами, що звертаються за їх вчиненням у порядку, передбаченому законом;

- б) суспільні відносини за участю фізичних та юридичних осіб;
- в) суспільні відносини приватно-правового характеру.

6. Предметом нотаріальної діяльності є:

- а) суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення нотаріальних дій;
- б) права та охоронювані законом інтереси;
- в) юридичні факти.

7. Нотаріальний процес складається з:

- а) 2-х стадій;
- б) 3-х стадій;
- в) 5-ти стадій.

8. Обов'язковими в нотаріальному процесі є:

- а) 2 стадії;
- б) 3 стадії;
- в) 5 стадій.

9. Нотаріусом в Україні може бути:

- а) громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- б) громадянин України, іноземний громадянин, особа з подвійним громадянством, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю;
- в) громадянин України, який має вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як три роки, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як один рік, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

10. Нотаріус повинен мати:

- а) повну вищу освіту;
- б) повну вищу юридичну освіту;
- в) повну вищу юридичну освіту та пройти стажування строком не менше 6 місяців.

11. Нотаріус може мешкати:

- а) будь-де, в том числі й за межами України;
- б) на території України;
- в) лише на території нотаріального округу.

12. Строк обов'язкового стажу роботи для посади нотаріуса:

- а) не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки;
- б) не менш як три роки, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як один рік ;
- в) не менш як один рік, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як шість місяців.

13. Нотаріус за сумісництвом має право:

- а) перебувати на державній службі або службі в органах місцевого самоврядування;
- б) займатись підприємницькою діяльністю, бути у штаті інших юридичних осіб;
- в) займатись викладацької, наукової і творчої діяльністю.

14. Нотаріус - це:

- а) уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності;
- б) фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність з метою надання юридичної вірогідності правам та фактам, що мають юридичне значення;
- в) фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

15. Свідоцтво про право зайняття посади нотаріуса видається:

- а) Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату;
- б) Міністерством юстиції України на підставі рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату;
- в) управліннями юстиції областей на підставі рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату;

16. Нотаріус приносить присягу в:

- а) управлінні юстиції;
- б) Міністерстві юстиції України;

в) нотаріальній конторі чи архіві.

17. Роз'яснення учасника нотаріального провадження їхніх прав та обов'язків:

а) носить тільки рекомендаційний характер;

б) не носить обов'язкового характеру;

в) є обов'язком нотаріуса.

18. За заподіяну шкоду в наслідок незаконних дій чи недбалості приватний нотаріус відшкодовує:

а) повний розмір заподіяного;

б) 50 % заподіяної шкоди;

в) 33 % заподіяної шкоди.

19. Робоче місце приватного нотаріуса повинно знаходитись:

а) в межах нотаріального округу;

б) на території 2-х чи більше нотаріальних округів;

в) за межами нотаріального округу.

20. Робоче місце приватного нотаріуса має бути обов'язково обладнане:

а) засобами зв'язку;

б) мати сейф, охоронну сигналізацію і засоби зв'язку, комп'ютер;

в) комп'ютерною технікою.

21. В яких випадках приватна нотаріальна діяльність може бути припинена?

а) у випадку втрати громадянства чи виїзду за межі України на постійне проживання;

б) у випадку винесення щодо нотаріуса обвинувального вироку, що вступить в силу;

в) припинення права власності чи оренди приміщення – робочого місця нотаріуса.

22. До системи органів та посадових осіб, які мають право вчиняти нотаріальні дії, не належать:

а) командири військових частин;

б) начальники експедицій;

в) помічники капітанів.

23. Що таке предметна компетенція?

а) розмежування територій по нотаріальним округам;

б) розподіл нотаріальних дій з урахуванням виду цих дій;

в) розмежування органів та посадових осіб, що входять у систему нотаріату щодо територіальних одиниць.

24. Що являє собою територіальна компетенція?

а) розмежування територій по нотаріальним округам;

б) розмежування органів та посадових осіб, що входять у систему нотаріату щодо територіальних одиниць.

в) розмежування нотаріальних дій з урахуванням території їх здійснення.

25. Компетенція приватного нотаріуса по відношенню до державних нотаріальних контор згідно з чинним законодавством:

а) повністю співпадає;

б) частково співпадає;

в) є набагато вужчою.

26. В компетенцію посадових осіб виконкомів входить посвідчення:

а) заповітів і доручень;

б) договорів купівлі – продажу, дарування, міни;

в) документів, призначених для дії за кордоном.

27. Нотаріальні дії можуть вчинятись:

а) тільки у приміщені державної нотаріальної контори, у приміщені - робочому місці приватного нотаріуса;

б) за бажанням осіб, які звернулись до нотаріуса;

в) у приміщені державної нотаріальної контори, у приміщені - робочому місці приватного нотаріуса, а також поза цими приміщеннями.

28. Відкладення нотаріальних дій можливе:

а) на 1 місяць;

б) на 3 місяці;

в) на 6 місяців.

29. Підставою для відмови вчинення нотаріальних дій взагалі є:

а) вчинення дії, що суперечить закону;

б) звернення за вчиненням нотаріальної дії, яка знаходиться поза компетенцією певного нотаріуса;

в) звернення за вчиненням нотаріальної дії особи, яка знаходиться в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

30. Підставою для тимчасової відмови у вчиненні нотаріальних дій є:

а) звернення за вчиненням нотаріальної дії яка знаходиться поза компетенцією певного нотаріуса;

- б) звернення за вчиненням нотаріальної дії яка взагалі не входить до компетенції нотаріальних органів;
- в) якщо вчинення нотаріальної дії принижує честь і гідність фізичної особи.

31. Оскарження відмови у вчиненні нотаріальної дії може здійснюватися:

- а) тільки у суді;
- б) тільки у порядку підлеглості у вищестоящих організаціях;
- в) у суді і в порядку підлеглості.

32. Скарги на дії нотаріуса чи посадової особи, які не належать до сутності нотаріальних функцій, розглядаються:

- а) в адміністративному порядку відповідними відділами юстиції;
- б) Вищою атестаційною комісією Міністерства юстиції України;
- в) у судовому порядку.

33. До загальних правил вчинення нотаріальних дій не можна віднести:

- а) вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальних дій;
- б) порядок надання додаткових послуг;
- в) правила нотаріального діловодства.

34. Для укладання правочину щодо майна, яке належить неповнолітньому і виходить за межі побутового, потрібно:

- а) згода батьків, опікунів чи піклувальників;
- б) згода органів опіки та піклування;
- в) правильні відповіді а) і б).

35. Посвідчення правочинів про відчуження нерухомого майна здійснюється:

- а) за місцем проживання власника майна;
- б) за місцезнаходженням майна;
- в) за місцем проживання покупця майна.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

1. Змістом шлюбного контракту можуть бути:

- а) особисті відносини подружжя;
- б) питання, що пов'язані з правом власності на рухоме чи нерухоме майно;
- в) відносини між подружжя і органами реєстрації шлюбу.

2. Посвідчення угоди про довічне утримання здійснюється за умови, що:

- а) відчужувачем у договорі є фізична особа незалежно від її віку і стану здоров'я;

- б) відчужувачем є фізична особа похилого віку;
- в) відчужувачем є непрацездатна, хвора людина.

3. Посвідчення заповітів здійснюється:

- а) тільки державним нотаріусом;
- б) приватним нотаріусом або посадовими особами, яким чинне законодавство надає право посвідчувати заповіти;
- в) правильні відповіді а) і б). (ст. 34, 36, 40 ЗУ “Про нотаріат”).

4. Свідоцтво про право на спадщину може видавати:

- а) державна нотаріальна контора;
- б) приватний нотаріус;
- в) посадові особи виконкомів.

5. Накладання заборони на відчуження нерухомого майна здійснюється:

- а) державним нотаріусом;
- б) приватним нотаріусом;
- в) всіма посадовими особами органів нотаріату.

6. Заповіт є:

- а) односторонньою угодою;
- б) двосторонньою угодою;
- в) багатосторонньою угодою.

7. Заповідач має право:

- а) позбавити в заповіті права спадкоємства одного або кількох спадкоємців за законом;
- б) позбавити спадкоємців обов’язкової частини спадкового майна за законом;
- в) не має такого права.

8. Доручення, видане в порядку передоручення, може

- а) державним або приватним нотаріусом;
- б) посадовою особою виконкому;
- в) посадовими особами консульських установ.

9. Охорона спадкового майна за цивільним законодавством України здійснюється:

- а) в інтересах спадкоємців, відказоодержувачів та кредиторів спадкодавця;

- б) в інтересах спадкоємців;
- в) в інтересах спадкодавця.

10. Свідоцтво про право власності на частку в спеціальному майні подружжя за смерті одного з подружжя видається:

- а) тільки державним нотаріусом;
- б) державними та приватними нотаріусами;
- в) державними та приватними нотаріусами, а також посадовими особами консульських установ.

11. Накладання заборони відчуження нерухомого та рухомого майна – це:

- а) нотаріальна дія, спрямована на обмеження чи заборону вільного розпорядження нерухомим та рухомим майном;
- б) процес усунення власника від управління майном;
- в) спосіб захисту прав другого з подружжя у разі відчуження спільного нерухомого майна.

12. Засвідчення копій (фотокопій) офіційних документів, які видаються органами реєстрації актів громадського стану і надалі використовуватимуться за кордоном, здійснюється нотаріусами:

- а) лише після перевірки підстав використання цих документів за кордоном;
- б) лише після попередньої легалізації оригіналів цих документів або проставлення апостилю;
- в) лише після їх перекладу мовою країни, для якої вони призначені.

13. Передача грошових сум і цінних паперів в депозит нотаріуса – це:

- а) вид оплати послуг нотаріуса;
- б) передача на зберігання матеріальних цінностей, які при настанні певних умов підлягають поверненню або передачі іншій особі;
- в) вид зберігання грошових коштів та цінних паперів.

14. Прийняття документів нотаріусом на зберігання:

- а) провадиться за умови, що ці документи виходили від цієї нотаріальної контори;
- б) можливо лише у нотаріальному архіві;
- в) вчиняється на прохання заінтересованої особи за описом.

15. Виконавчий напис – це:

- а) розпорядження нотаріуса про примусове стягнення з боржника на користь кредитора грошових сум або передачу чи повернення майна

кредитору, вчинене на документах, які підтверджують зобов'язання боржника;

б) напис вчинений державним виконавцем на боргових документах;

в) напис встановленої форми, що вчинюється нотаріусом на заявах для їх передачі фізичним та юридичним особам.

16. Вексельний протест – це:

а) цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку певну суму грошей власнику векселя (векселедержателю);

б) офіційно засвідчена вимога платежу та повідомлення про його недержання;

в) вид морських протестів.

17. Опротестування векселя оформлюється:

а) протоколом про протест;

б) заявою про протест;

в) актом протестом.

18. До дефектів, що тягнуть за собою недійсність векселя, відносяться:

а) дефекти форми та дефекти змісту;

б) дефекти форми та дефекти видачі;

в) дефекти реквізитів та дефекти законності.

19. Учасниками відносин з розрахунків чеками є:

а) чекодавець, чекодержатель банк – імітент;

б) банк – імітент та платник за чеком;

в) НБУ та банк – емітент.

20. На території України діють такі види чеків в іноземній валюті:

а) іменні та дорожні;

б) в іноземній валюті та в національній валюті;

в) розрахункові та на пред'явника.

21. При заповненні чеків категорично забороняється:

а) виписувати чек на двох власників;

б) заповнювати чек за допомогою технічних засобів;

в) ставити напис про акцепт.

22. Морський протест – це:

- а) акт про завдання судном судовласника шкоди іншим суднам;
- б) письмова заява капітана судна у випадках, коли під час плавання чи стоянки судна мали місце форс-мажорні події, які можуть бути підставою для пред'явлення для судовласника майнових вимог;
- в) письмова заява капітана судна у випадку, коли під час плавання чи стоянки судна мали місце будь - які форс – мажорні події.

23. Морський протест оформлюється нотаріусом у вигляді:

- а) заяви про морський протест;
- б) акту про морський протест;
- в) протоколу про завдання збитків.

24. Черговість одержання права на спадкування за законом може бути змінена:

- а) усною домовленістю між зацікавленими спадкоємцями;
- б) подачею до нотаріуса за місцем відкриття спадщини про зміну черговості;
- в) нотаріально посвідченим договором.

25. Який заповіт не має права посвідчувати уповноважена на це посадова особа, службова особа відповідного органу місцевого самоврядування:

- а) заповіт при свідках;
- б) заповіт з умовою;
- в) секретний заповіт;
- г) заповіт подружжя.

26. Відумерлою спадщину може визнати:

- а) орган місцевого самоврядування;
- б) нотаріус;
- в) суд.

27. Якщо заповідач через фізичні вади не може сам прочитати заповіт, то:

- а) за його доручення текст заповіту підписує інша особа;
- б) посвідчення заповіту має відбуватися при свідках;
- в) посвідчується секретний заповіт;
- г) нотаріус зачитує текст заповіту вголос і посвідчує його без будь – яких особливостей.

28. Якщо в складі спадщини є майно, яке потребує утримання, догляду, у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту, нотаріус:

- а) укладає договір на управління спадщиною;
- б) посвідчує спадковий договір;
- в) вчиняє дії з охорони спадкового майна;
- г) визнає спадщину відумерлою.

29. Права, які не входять до складу спадщини:

- а) права на аліменти, пенсію, допомогу або інші виплати, встановлені законом;
- б) права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування);
- в) права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.

30. Спадщина належить спадкоємцеві з часу:

- а) подачі заяви про прийняття спадщини;
- б) одержання свідоцтва про право на спадщину;
- в) відкриття спадщини;
- г) посвідчення спадкового договору.

31. Спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, може подати до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини:

- а) подавши нотаріусу документ, підтверджуючий проведення ним ремонтних робіт спадкового майна; право встановлювальний документ на майно; квитанції на сплату податків або інших платежів;
- б) повідомивши нотаріуса про звернення до суду про визначення йому додаткового строку для подання такої заяви;
- в) за письмовою згодою спадкоємців, які прийняли спадщину.

32. Охорона спадкового майна триває:

- а) до одержання спадкоємцями свідоцтва про право на спадщину;
- б) до закінчення строку, встановленого для прийняття спадщини;
- в) до подачі спадкоємцями заяви про прийняття спадщини.

33. Якщо одна сторона зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони і в разі її смерті набуває право власності на її майно, то це:

- а) спадковий договір;
- б) договір довічного утримання;
- в) заповіт з умовою;

г) заповіт подружжя.

34. Заповідальний відказ це:

- а) право на обов'язкову частку у спадщині;
- б) передача у власність або за іншим речовим правом майнового права або речі;
- в) одержання спадщини внаслідок спадкування за заповітом;
- г) під призначення спадкоємця.

35. Якщо новий заповіт, складений заповідачем, був визнаний недійсним, чинність попереднього заповіту:

- а) відновлюється;
- б) не відновлюється;
- в) не відновлюється, крім випадків, коли заповіт був зроблений дієздатною фізичною особою, яка в момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій або який був вчинений під впливом насильства;
- г) відновлюється, крім тієї частини, яка була змінена новим заповітом.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативні акти

1. Конституція України [Текст]: прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996. - №30 - Ст.141.
2. Цивільний кодекс України [Текст]: прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. - № 40-44. - Ст. 356.
3. Сімейний кодекс України [Текст]: прийнятий Верховною радою України 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. - № 21-22. – Ст. 135.
4. Господарський кодекс України [Текст]: прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. –№ 19-22. - Ст. 144.
5. Цивільний процесуальний Кодекс України [Текст] // Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2004. - № 40-41, 42. - Ст. 492.
6. Житловий кодекс Української РСР [Текст]: прийнятий Верховною Радою Української РСР 30 червня 1983 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1983. – додаток до № 28. – Ст. 573.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Текст]: прийнятий Верховною Радою України 7 грудня 1984р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. - Додаток до № 51. - Ст.1122 (ст. 265).
8. Про нотаріат [Текст]: Закон України від 02. 09. 1993 р. № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 1991. - №39. – Ст.383.
9. Про міжнародні договори України [Текст]: Закон України № 1906-IV від 29.06.2004 р.// Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 2004. - №50. – Ст.540
10. Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини[Текст]: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 2006. - №30. – Ст.260.
11. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності [Текст]: Указ Президента України від 10 червня 1997 р. // Урядовий кур'єр від 14 червня 1997 р. - № 107-108.
12. Про судоустрій і статус суддів [Текст]: Закон України від 7 липня 2010 р. //Відомості Верховної Ради України (ВВР)- 2010. - №41 -42, 43, №44 - 45. – Ст.529.
13. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захист [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2012. - № 16. - Ст. 146.
14. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства [Текст]: закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2012. - № 19- 20. - Ст. 179.
15. Про громадянство [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2001.- № 13. - Ст. 65.
16. Про міжнародне приватне право [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2005.- № 32.- Ст. 422.
17. Про автомобільний транспорт [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2001. - № 22. - Ст. 105.
18. Про авторське право і суміжні права [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. - №13. – Ст. 64;
19. Про архітектурну діяльність [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. - № 31. – Ст. 246.
20. Про банки і банківську діяльність [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2001 - № 5-6 - Ст. 30.
21. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції [Текст]: Закон України від 14 січня 2000 року №1393-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2000 - № 12 - Ст. 95.
22. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань [Текст]: Закон України від 12 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 5. – Ст. 28.
23. Про внесення змін до Закону України «Про лізинг»[Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. - № 15. – Ст. 231.
24. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Текст]: //Офіційний вісник України - 1998. - № 13 / № 32 від 23.08.2006. – Ст. 270.
25. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, укладена між державами – членами СНД 22

- січня 1993р. [Текст]: // Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. I - К., 1996. – 367 с.
26. Земельний кодекс України [Текст]: від 25 жовтня 2001р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2002 - № 3-4 - Ст. 27.
 27. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про оренду землі» [Текст]: від 2 жовтня 2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. - № 10.–Ст. 102.
 28. Про страхування [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996 - № 18 - Ст. 78.
 29. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Текст]: Закон України від 20.10.1996 р. № 448-97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996 - № 51 - Ст. 292.
 30. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень [Текст]: Закон України від 01.07.2004 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. - № 51. – Ст. 553.
 31. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців [Текст]: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 31-32. – Ст.263.
 32. Про житлово-комунальні послуги [Текст]: Закон України від 24 червня 2004 року №1875-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 47. – Ст. 514.
 33. Про іпотеку [Текст]: Закон України від 5 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - № 38. - Ст.313.
 34. Про заставу [Текст]: Закон України від 02 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР) . – 1992. - № 47. – Ст. 642.
 35. Про захист від недобросовісної конкуренції [Текст]: Закон України від 7 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). -1996. - № 36. - Ст. 164.
 36. Про захист прав споживачів [Текст]: Закон України від 12 травня 1991 р., в редакції Закону України від 1 грудня 2005 р. № 3161-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР). –2006. - № 7. - Ст.84.
 37. Про інвестиційну діяльність [Текст]: Закон України від 18.09.91р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. - № 47. – Ст. 646.
 38. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати [Текст]: Закон України від 19 червня 2003 року № 979-1V // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. -№1.– Ст.1.
 39. Про Національний банк України [Текст]: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – №29. – Ст.238.
 40. Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні [Текст]: Закон України від 12.12.1997 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. - №15. – Ст. 67.
 41. Про державну реєстрацію актів цивільного стану [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. - № 38. – Ст. 509.
 42. Про оренду державного та комунального майна [Текст]: Закон України //Відомості Верховної Ради (ВВР) . – 1992. - № 30. - Ст.416.

43. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні [Текст]: Закон України від 12 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 47. – Ст. 251.
44. Про підтвердження відповідності [Текст]: Закон України від 17.05.2001 р. № 2406 - III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 32. – Ст.169.
45. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Текст]: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2346-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 29. – Ст.137.
46. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду [Текст]: Закон України від 1 грудня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. - № 1. – Ст. 1.
47. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті [Текст]: Закон України від 23 вересня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. - № 40. – Ст. 364.
48. Про поштовий зв'язок [Текст]: Закон України від 4 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. - № 6. – Ст.39.
49. Про приватизацію державного житлового фонду [Текст]: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992 - №36 – ст. 524.
50. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності [Текст]: Закон України від 23 грудня 1998 р. № 351-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. - №5- 6. – Ст.44.
51. Про режим іноземного інвестування [Текст]: Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - №19. – Ст.80.
52. Про товарну біржу [Текст]: Закон України № 1956-XII від 10.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 10. — Ст.139.
53. Про управління об'єктами державної власності [Текст]: Закон України від 21 вересня 2006 р. № 185-V // Відомості Верховної Ради України
54. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Текст]: Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. - № 1. - Ст. 1.
55. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю [Текст]: Закон України від 19 червня 2003 року № 978-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2003. - № 52. - Ст. 377.
56. Про цінні папери та фондовий ринок [Текст]: Закон України від 23.02.2006 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006 - № 31. - Ст. 268.
57. Про господарські товариства [Текст]: Закон України від 19.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1991. - № 49. - Ст. 682.
58. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень [Текст]: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2004. - № 11. - Ст. 140.
59. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, укладена між державами – членами СНД 22

січня 1993р. [Текст] // Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. I - К., 1996. – 367 с.

60. Положення про Міністерство юстиції України [Текст]: затв. Указом президента України від 06.04 2011 № 395/2011.
61. Консульський статут України [Текст]: затв. Указом президента України від 2 квітня 1994 р. 3 127/ 94.
62. Декрет Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 21.01.1993 р. [Текст] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1993. - № 13. - Ст. 113.
63. Про видачу свідоцтв про право на заняття нотаріальною діяльністю [Текст]: наказ Міністерства Юстиції України від 22.02.2008 № 293/5.
64. Перелік документів, за якими стягнення провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів [Текст]: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. № 1172.
65. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [Текст]: затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 295/ 5 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 р. за №282/20595.
66. Положення про Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна: Затв. наказом Міністерства юстиції України від 9 червня 1999р. №31/ (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 18 серпня 2004 р. № 85/5)[Текст]: зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 червня 1999 р. за N 364/3657.
67. Інструкція про порядок ведення Єдиного реєстру нотаріусів [Текст]: затв. Наказом Міністерства юстиції України від 27 травня 1999 р. № 26/ 5.
68. Інструкція про ведення Державного реєстру правочинів [Текст]: затв. наказом Міністерства юстиції України від 18 липня 2004 р. № 86/ 5.
69. Інструкція про порядок заповнення заяв та введення Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна [Текст]: затв. наказом Міністерства юстиції України від 18 липня 2004 р. № 85/ 5.
70. Положення про Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, області, Київське та Севастопольське міські управління юстиції та Положення про районні, районні в містах, міські (міст обласного значення) управління юстиції. [Текст]: затв. Наказом Міністерства юстиції України від 30 липня 2000 р. № 36/ 5.
71. Положення про порядок вчинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України [Текст]: затв. Спільним наказом Міністерства юстиції України від 27 грудня 2004 р. № 142 / 5/ 310.
72. Положення про порядок видачі свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю [Текст]: затв. Наказом Міністерства юстиції України від 17 квітня 2007 р. № 378 / 13645.
73. Правила ведення нотаріального діловодства [Текст]: затв. Наказом Міністерства юстиції України від 22.12. 2010 р. № 3253/ 5. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.12.2010 за № 1318/1863.

74. Етичний кодекс нотаріусів Європи [Текст]: прийнятий на конференції національних організацій нотаріусів Європейського союзу (Неаполь, 3 – 4 лютого 1995 р.).
75. Наказ Міністерства юстиції України від 31.10.2006 р. № 83 / 5 “Про затвердження форм реєстру для реєстрації заповітів і довіреностей, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, посвідчувальних написів на них та зразки цих документів [Текст]: зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 жовтня 2006 року за № 1175/13049.
76. Інформаційна система «Законодавство України» // Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index>.
77. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України // Електронний ресурс: Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>
78. Офіційний веб-сайт Президента України // Електронний ресурс: Режим доступу: <http://president.gov.ua>

Література

1. Комаров В.В. Нотаріат в Україні [Текст]: Підручник/ В.В. Комарова, В.В. Баранкова. – Х. : Право, 2011. – 384 с.
2. Сміян Л.С. Нотаріат в Україні. Загальна частина [Текст]: підручник / Сміян Л.С., Нікітін Ю.В., Хоменко П.Г. – К.: КНТ, 2009. – 632 с.
3. Дякович М.М. Нотаріальне право України [Текст]: навч. посібник. – К.: Алерта, КНТ; ЦУЛ. – 2009. – 686 с.
3. Лизунова Н.В. Краткий курс по нотаріату [Текст]: учебное пособие (изд. 2). – Х., 2009. – 321 с.
4. Кжема Г. Історіографія правового регулювання обігу векселя [Текст] / Г. Кжема // Право України. – 2010. - №3. – с. 225.
5. Коментовані зразки документів (за чинним законодавством): У 3 т. [Текст] / За заг. ред. В.М. Марченка, О.Д. Чуєвої. – Серія «Юридичний радник». – Х.: ФО-П Колісник А.А., 2010. – Т.1. – 392 с.
6. Коментовані зразки документів (за чинним законодавством): У 3 т. [Текст] / За заг. ред. В.М. Марченка, О.Д. Чуєвої. – Серія «Юридичний радник». – Х.: ФО-П Колісник А.А., 2010. – Т.2. – 392 с.
7. Коментовані зразки документів (за чинним законодавством): У 3 т. [Текст] / За заг. ред. В.М. Марченка, О.Д. Чуєвої. – Серія «Юридичний радник». – Х.: ФО-П Зієнко Н.М., 2011. – Т.3. – 448 с.
8. Законодавство України о нотаріаті. – Х. : ООО “Одиссей”, 2006. – 432 с.
9. Єфіменко Л. Проблеми взаємодії нотаріальної діяльності та діяльності щодо державної реєстрації речових прав [Текст] / Л. Єфіменко // Право України. – 2011. - №5. - С. 130-136.

Перелік рекомендованих періодичних видань

1. Відомості Верховної Ради України.
2. Офіційний вісник України.

3. Голос України.
4. Урядовій кур'єр.
5. Право України.
6. Вісник Конституційного Суду України.
7. Вісник Верховного Суду України.
8. Бюлетень законодавства і юридичної практики України.
9. Вісник Академії правових наук України.
- 10.Юридичній вісник України.
- 11.Юридична практика.
- 12.Підприємство, господарство і право.
- 13.Вісник Київського нац. ун-ту. Юрид. науки.
- 14.Правничий часопис Донецького університету.
- 15.Вісник Львівського Університету. Серія. Юридична.
- 16.Держава і право.
- 17.Правознавство.
- 18.Вісник МГУ. Серія 11. Право.
- 19.Мала енциклопедія нотаріуса: науково-практичний журнал (МЕН).

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи з дисципліни
«НОТАРІАТ УКРАЇНИ»

(для студентів денної, заочної та вечірньої форми навчання
напряму підготовки б. 030401 «Правознавство»)

Укладачі:

О.С. Арсентева, к.ю.н., доц.

Б. Г. Розовський, д.ю.н., проф.

Г.В. Татаренко, к.ю.н., доц.

Л.М. Загоруй, к.ю.н., доц.

Редактор

Техн. редактор _____

Оригінал-макет

Підписано в друк

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Усл.печ.л. ____ Усл. кр.-от. 2,25. Уч.-изд.л. ____

Тираж ____ экз. Издат. № _____. Замовлення № _____. Ціна договірна.

Видавництво

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

м. Сєвєродонецьк

Пр.-т Радянський, 59-а

Адреса видавництва: м. Сєвєродонецьк,

E-mail: